

ALKU HYVÄ, LOPPU HYVÄ

21 vinkkiä etelä-pohjoinen -yhteistyöhön

”Parempi rakentaa siltoja kuin pystyttää seinä.”

johtanto 2

Suomalaisilla kansalaisjärjestöillä on pitkä historia kehitysyhteistyössä ja etelä-pohjoinen –suhteissa. Mukaan mahtuu ikimuitoisia riemun hetkiä ja onnistumisia, toisaalta myös vastoinkäymisiä.

Kepan yhteystoimijat Nicaraguassa, Dominikaanisessa tasavallassa, Tansaniassa, Mosambikissa ja Sambiassa ovat työssään perehtyneet suomalaisen järjestöjen hankkeisiin. He ovat osallistuneet tämän julkaisun vinkkien laatimiseen. Vinkit heijastelevat heidän havaintojaan järjestöyhteistyöstä ja sen haasteista.

Vinkkien tarkoitus on herättää järjestöjä tarkastelemaan omaa yhteistyötään etelän kumppaninsa kanssa. Ne antavat virikkeitä ja käytännön neuvoja laadukkaan ja tasavaroisen etelä-pohjoinen –yhteistyön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Julkaisua käytetään myös aineistona Kepan järjestämässä koulutuksessa.

Vinkit on jaettu kolmeen osaan. Ensimmäinen osa käsittelee kulttuurin tuntemisen tärkeyttä. Toisen osan vinkit painottavat viestintää. Viimeistä osasta löytyy vinkkejä yhteistyön käytännön asioihin.

Kitokset seuraaville Kepan yhteystoimijoille: Kari Bottas, Saara Kalaluka, Outi Perähuhta, Janne Ronkainen, Esa Salminen, Leo Söderqvist ja Tarja Valtonen. Kiitos Heidi Leinolle vinkkien kokoamisesta. Erityiskiitos tohtori Raimo Harjulle, joka ystävällisesti antoi meidän lainata ”Parempi pakaroihta kuin päätää vallla” -kirjaan (Yliopistopaino, 2000) koottuja itäafrikkalaisia sananlaskuja.

KEPA
Kehitysyhteistyön palvelukeskus

Raportisarja, numero 61.

ISSN 1236-4797

ISBN 951-8925-86-0

Helsinki 2003

Kepan toimintaa tuetaan julkisin varoin Ulkoasianministeriön kehityspoliittisen osaston kansalaisjärjestömmäärärahoista.

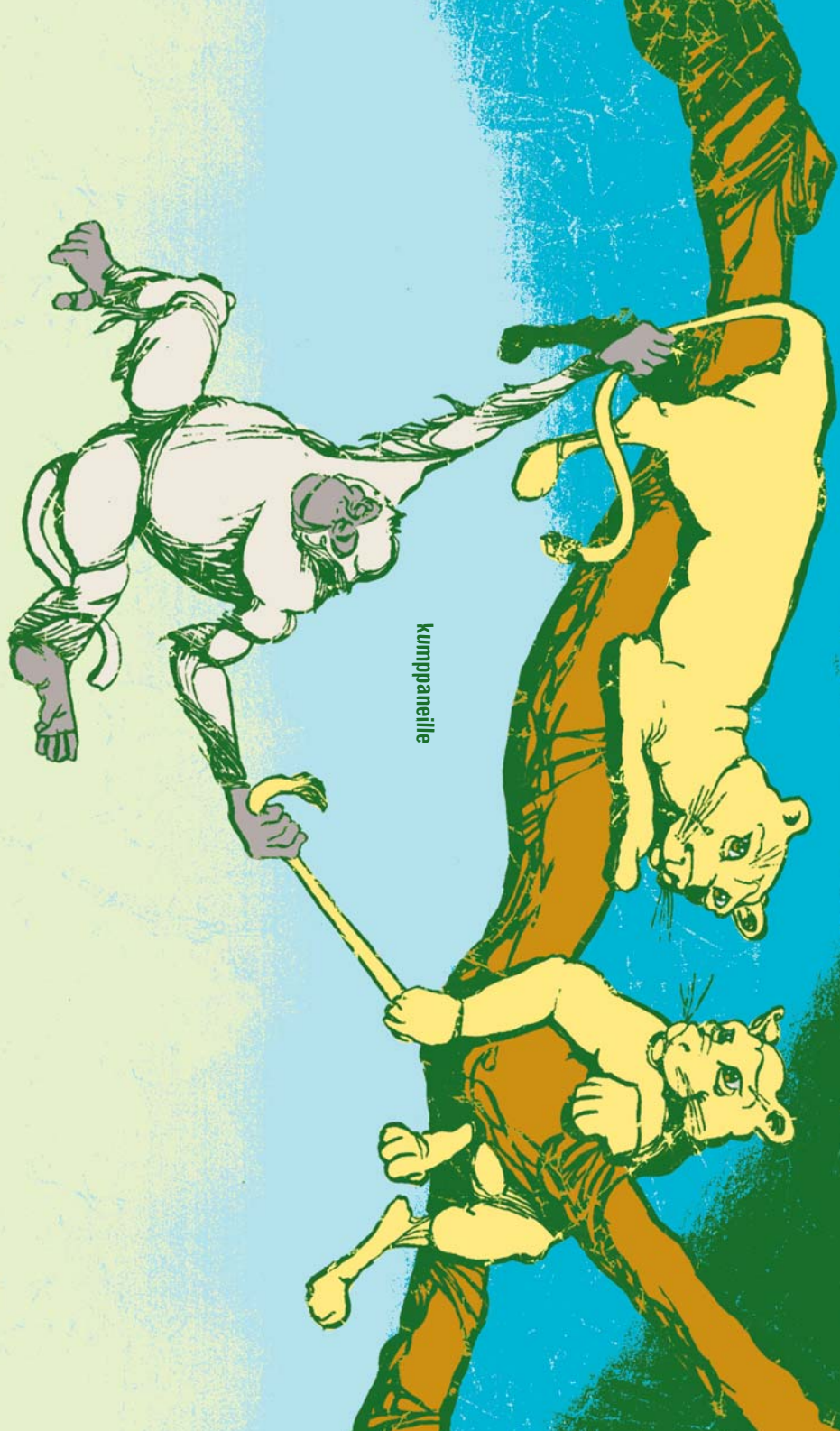
Graafinen suunnittelu ja kuvitus:

Timo Huopalahti

Toimitannut: Suvi Helttula ja Anne Pönni

Löytyy verkosta osoitteesta

www.kepa.fi/teemat/raportit

kumppaneille

kohtaamiseen

”Astu varovasti toisten ihmisten maailmaan, niin ettei se mene rikki.”

1. TUTUSTUKAA TOISIINNE

Yhteistyö helpottuu, jos kumppanit tuntevat toistensa toimintatavat. Tutustu kumppanijärjestösi sääntöihin ja viralliseen päätöksentekoon mutta myös epävirallisiin toimintatapoihin. Kennellä kumppanijärjestössä on oikeus tehdä yhteistyösopimuksia rahoittajan kanssa? Keneen otat yhteyttä, jos hankkeessa ilmenee ongelmia? Päätätä vastavuoroisesti kumppani tutustumaan oman järjestösi toimintaan, päätöksentekotapoihin, vuosibudjettiin ja varainhankintaan. Läpinäkyvyys rakentaa luottamusta.

2. TUNNISTA KULTTUURIEROT

Hierarkia on useissa etelän maissa arkipäiväinen asia. Paikalliset osaavat toimia luontevasti arvoasteikkoa kunnioittaen, mutta pohjoisen edustajat aiheuttavat hämmennystä ja vaikuttavat epäkohteliaalta tai kömpelöiltä. Myöskään suomalaisia suorapuheisuutta ei aina ymmärretä kulttuurissa, jossa kriitikin lausuminen on kiellettyä tai verhoitua.

3. OTA RAUHALLISESTI

Aikakäsittejä on yhtä monta kuin on ihmisiäkin. Asioiden hoitamiseen menee etelässä enemmän aikaa kuin mihin Suomessa on totuttu. Olosuhteet ovat vaikeat ja reipas järjestöaktivivikin joutuu sopetumaan etelän yhteiskunnan rytmiin. Työskennellessäsi yhdessä paikallisten kanssa ota huomioon heidän vuosirytminsä.

Älä suunnittele kenttämатkaa maaseudulle silloin, kun sadonkorjuu on kiivaimmillaan.

4. KUNNIOITA KUMPPANIA

Vaikka etelän kumppaneillasi ei olisi akatemista loppututkintoa maanviljelyksestä tai kansalais-toiminnasta, eivät he silti eilisen teeren poikia ole. Paikallisilla itsellään on paras tietämys vallitsevista olosuhteista sekä näkemys toivotusta kehityksestä.

5. KANNUSTA OPPIMAAN

Ammattitaitoisen työvoiman löytäminen hankkeeseen etelässä voi olla haasteellista. Matala koulutustaso saattaa myös hidastaa uusien asioiden omaksuamista. Kuitenkin ihmisten oppimis-motivaatio on yleensä korkea ja pienelläkin koulutuksella saadaan aikaan merkittäviä tuloksia.

6. VERKOSTOIDU

Selvitä, mitkä suomalaiset järjestöt työskentelevät samassa maassa kuin sinun järjestösi. Vaihatakaa kokemuksia oppiaksemme tois-tenne onnistumisista ja virheistä. Kannusta myös etelän kumppaniasi osallistumaan yhteistyöme kannalta keskeisiin verkostoihin ja tekemään yhteistyötä jäjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa.

neuvonpitöön

”Parempi kumpuroida jaloilla kuin kielellä.”

7. SANOT PÄIVÄÄ, HÄN SANOO MULI BWANJJI

Yhteinen kieli on hedelmällisen kommunikaation avain. Vaikka kumppanimaan virallinen kieli olisikin jokin tuttu eurooppalainen kieli, ei kumppanijärjestössä tai hankealueella välttämättä osata sitä. Varmista, että järjestölläsi ja etelän kumppanilla on yhteinen keskustelu- ja kirjeenvaihokieli ja tarvittaessa tulkki käytettävissä. Käytä sellaista kieltä ja tyyliä, että ymmärtäminen on mahdollisimman vaivatonta.

8. SOPIKAA MUUTOKSISTA

Saattaa syntyä hämmentävä tilanne, jos hankkeen seurantamateriaalia huomaat kumppanisi toimivan uusissa tiloissa, uusien taivotteiden ohjaamana. Yhtä hämmentävää kumppanillesi on tavata uusi yhdyshenkilö viimeiset kymmenen vuotta hanketta hallinneen sirkan sijasta. Sopikaa hanketta ja yhteistyötänne koskevista muutoksista yhteisesti. Tiedota kumppanille pikaisesti, jos omassa järjestössäsi tai esimerkiksi hanketun ehdossa jokin muuttuu. Pyydä myös kumppaniasi kertomaan toimintaympäristön muutoksista järjestöllesi.

9. NEUVOTTELU@PUHELUNET

Sähköposti ei ole vähentänyt tapaamisten, leimojen, sinettien ja oikeiden allekirjoitusten arvoa – päinvastoin, etelässä niitä arvostetaan yhä. Sähköpostia pidetään epävirallisena yhteydenpito-

tapana, eikä se korvaa puheluja, neuvotteluja, kirjeitä tai sopimuksia. Yhteistyökumppania etsiessä on myös hyvä muistaa, että sähköpostiyhteyden omaavat järjestöt ovat jo jollain tavalla etuoikeutettuja. Toisaalta jatkuvat sähkökatkokset tai tekniset viat vievät nopealta yhteydeltä pohjan.

10. YHDESSÄ APINANLEIPÄPUUN ALLA

Kirjeitse tai bittiavaruudessa tapahtuva yhteydenpito ei korvaa yhteistä hetkeä ”apinanleipäpuun alla”. Kumppantapaamisia olisi hyvä järjestää kerran vuodessa. Etelässä vieraillessasi varaa runsaasti aikaa monipuoliselle tutustumiselle ja keskusteluille eri ryhmien, erityisesti naisten kanssa. Perheyd paikannäillä hankkeeseen ja järjestön toimintaan. Kurssi etelän kumppaneita myös Suomeeni

11. EROTA TYÖ- JA VAPAA-AIKA

Selkeän rajan vetäminen työasioiden ja muun sosiaalisuuden välille helpottaa ja selkiyttää kanssakäymistä. Vaikka yhteinen illanvietto onkin äärimmäisen tärkeää tutustumisen kannalta, se ei kuitenkaan ole paras hetki keskustella hankkeen budjetista.

yhteistyön

”Katsotko minne menet ennen kuin saavut perille.”

12. HYVIN SUUNNITELTU ON PUOLEKSI TEHTY

Hankkeen tavoitteiden, toimintojen ja kustannusarvion tulee pohjautua hyödynsaajien todellisiin tarpeisiin. Hankesuunnittelumateriaalissa kumppanien tutustumisen toisinsa ja hankealueeseen sekä yhteissuunnittelun. Hankkeen hyödynsaajien, tavoitteiden ja toimintatapojen määrittely yhdessä luo hyvän pohjan yhteistyölle. Kuuntele myös niitä, joita normaalisti ei kuunnella. Sopikaa jo suunnitteluvaiheessa yhteiset hankkeen pelisäännöt, kuten kenelle kuuluu hankkeen varoilla ostettu tietokone.

13. TUTUSTU LAKIPYKÄLIIN

Ertä kun pitkän omistukseen hankkeen jälkeen maanomistusoikeus siirtyykin kyläläisiltä takaisin valtiolle. Miksi näin kävi? Olisiko tämän voinut välttää? Maan lainsäädäntöön tutustuminen jo hanketta suunniteltaessa auttaa välttämään pahimmat karikot ja yllätykset. Myös työolainsäädäntöön ja kansalaisjärjestöjen toimintaa sääteleviin lakeihin tutustuminen on hyödyllistä.

14. KERRO HANKETTUEN EHDOSTA

Etelän kumppanin on hyvä tietää, että ulkoministeriön kehityspoliittiset linjaukset, kansalaisjärjestöjen hanketuen ehdot ja raportointivaatimukset vaikuttavat hankkeeseen ja yhteistyöhön. Vuosi-

raportti on luovutettava tiettyyn päivään mennessä ja hankkeella on oltava erillinen kirjaintipio. Pysy myös itse ajan tasalla hanketuen ehdoista ja vaatimuksista!

15. KIRJALLINEN SOPIMINEN POISTAA EPÄSELVVYTTÄ

Sovi tärkeät asiat kirjallisesti kumppanin kanssa. Asioiden kirjallisella sopimisella osapuolten asema selkiytyy – mikä on suomalaisen järjestön tehtävä, mikä kumppanin ja mikä hyödynsaajien tehtävä? Mustaa valkoisella auttaa myös ristiriitattilanteissa. Näin ei tarvitse kiistellä siitä, tarkoititko luku 1000 euroja vai pesetoja.

16. RAPORTOINNISTA EI TINGITÄ

Raportointikäytännöt kumppanin kanssa on hyvä luoda varhaisessa vaiheessa. Muokkaa ulkoministeriön lomakepohja suoraan etelässä täytettäväksi. Raportointitarkastus on myös hyvä kertoa heti hankkeen alkaessa. Hyvä raportointi vaatii usein kumppanin koulutusta.

17. VAHVISTA KUMPPANIA

Yhteistyön alkaessa voi olla tarpeen opastaa kädestä pitäen kumppania, etenkin ruohonjuuritason järjestöä, hankkehallinnon koukeroissa. Kumppanin kouluttamisella on lukuisia positiivisia vaikutuksia. Pääsi että hankkeen hallinnointi omistuu paremmin,

vahvistuu myös koko järjestö, mikä kantaa hedelmää pitkään hankkeen päättymisen jälkeenkin. Kumppanin kouluttaminen kannattaa rakentaa osaksi yhteistyötä.

18. SEURAA ALUSTA LÄHTIEN

Seuranta on olennainen osa hanketta. Aktiivisella seurannalla sekä positiivisiin että negatiivisiin muutoksiin voidaan reagoida nopeasti. Tee seurantamatkoja säännöllisesti. Luo kumppanin kanssa yhteistyössä yksinkertainen lomake puolivuosi- tai neljän-nesvuosiraportointiin. Seurannassa voit myös turvautua Kepan yhteystoimitsijan apuun. Rohkaise kumppaniasi myös aktiiviseen itsearviointiin.

19. TALOUSSASIOISSA OLE TARKKANA KUIN PORKKANA

Luo yhdessä kumppanin kanssa taloushallinnolle selkeä säännöstö. Tähdennä kumppanille, että kaikista hankkeen kuluisista on oltava kuitti kirjanpidossa. Sopikaa mm. tarjouspyyntöjen määrä laitehankintoja tehtäessä sekä allekirjoitusten määrä shekkeihin ja maksunääräyksiin. Huolehdi, että molemmat osapuolet ovat

perillä siitä, mitä on sovittu. Yksityiskotien vahvistamisessa ja varmistamisessa ei ole mitään noloa. Seuraa taloushallintoa valppaasti ja tartu heti mahdollisiin epäselyyksiin.

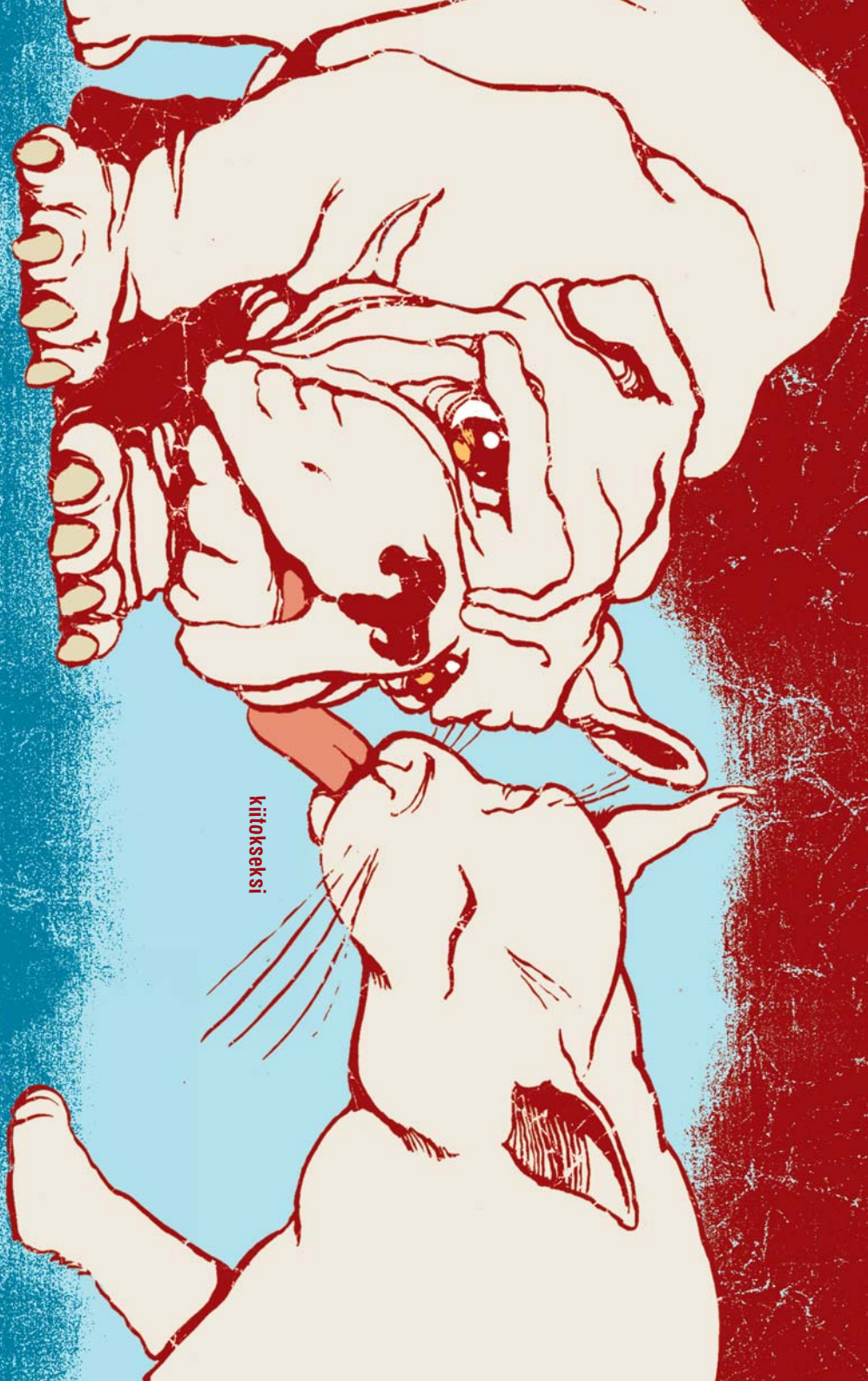
20. KERRO YHTEYSTOIMITSIJALLE MITÄ PUUHAAT

Jos järjestösi käyttää Kepan yhteyspalveluja, pidä yhteystoimitsija aina ajan tasalla hankkeen tapahtumista. Esittele yhteystoimitsija ja kumppanisi toisilleen. Hanke suunnitelma, väliraportit, vuosiraportti ja muut asiakirjat kannattaa aina toimittaa myös yhteystoimitsijalle. Kätevä tiedotustapa on lähettää kumppanin kanssa käytävästä sähköpostikirjeenvaihdosta kopiot yhteystoimitsijalle.

21. MUISTA KESTÄVYYKS

Keskustele kumppanisi kanssa jo yhteistyön alkuvaiheessa hankerahoituksen kestosta ja siitä, mitä rahoituksen loppumisen jälkeen tapahtuu. Koulutus taloussasioissa ja jäjestötoiminnassa kannustaa kumppania jatkamaan työtä itsenäisesti. Jos kumppanille siirtyä hankkeen rahoituksella hankittua omaisuutta, tarkista että järjestön rekisteröintipaperit ovat kunnossa.

HYVÄÄ MATKAA!

kiitokseksi

Kehitysyhteistyön palvelukeskus ry (Kepa) on kehitysyhteistyötä tekevien ja globaaleista asioista kiinnostuneiden suomalaisten kansalaisjärjestöjen yhteistyöjärjestö. Kepa on aatteellisesti, poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutunut. Jäsenjärjestöjä Kepassa on yli 200.

Sörnäisten rantatie 25, 00500 Helsinki | Tel. 09 584 233 | Fax 09 584 232 00 | www.kepa.fi

KEPA